

Sygn. akt IV KK 156/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala

SSN Marek Motuk (sprawozdawca)

Protokolant Justyna Kryńska - Szufnara

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie D. Ś.

oskarżonego z art. 284 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 października 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Okręgowego w C.

z dnia 6 listopada 2018 r., sygn. akt VII Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w C.

z dnia 18 stycznia 2018 r., sygn. akt XVI K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

D. Ś. został oskarżony o to, że:

1. w lutym 2013 roku w C. dokonał przywłaszczenia powierzonego mu mienia w postaci pieniędzy w kwocie 15 162 zł na szkodę T. T.,
tj. o czyn z art. 284 § 2 k.k.;
2. w styczniu 2014 roku w K. dokonał przywłaszczenia powierzonego mu mienia w postaci pieniędzy w kwocie 7025 zł na szkodę T. T.,
tj. o czyn z art. 284 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w C. wyrokiem z dnia 18 stycznia 2018 roku wydanym**w sprawie o sygn. akt XVI K (...) :**

1. oskarżonego D. Ś. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, opisanego w pkt. I części wstępnej wyroku, stanowiącego przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. i za to na mocy art. 284 § 2 k.k. wymierzył oskarżonemu karę 5 (pięciu) miesięcy pozbawienia wolności, a na podstawie art. 33 § 2 i 3 k.k. wymierzył mu karę grzywny w ilości 50 (pięćdziesiąt) stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 (dziesięć) złotych;
2. oskarżonego D. Ś. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, opisanego w pkt. II części wstępnej wyroku, stanowiącego przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. i za to na mocy art. 284 § 2 k.k. wymierzył oskarżonemu karę 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności, a na podstawie art. 33 § 2 i 3 k.k. wymierzył mu karę grzywny w ilości 40 (czterdzieści) stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 (dziesięć) złotych;
3. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 86 § 1 i 2 k.k. połączył wymierzone powyżej oskarżonemu kary pozbawienia wolności i kary grzywny i wymierzył mu karę łączną 5 (pięciu) miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w ilości 50 (pięćdziesiąt) stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 (dziesięć) złotych;
4. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego kary łącznej pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres

próby wynoszący 1 (jeden) rok;

5. na podstawie art. 72 § 1 pkt 2 k.k. zobowiązał oskarżonego do osobistego przeproszenia oskarżyciela posiłkowego T. T. w terminie 3 (trzech) miesięcy od uprawomocnienia się wyroku;
6. na podstawie art. 627 k.p.k. oraz art. 2 ust. 1 pkt 2 i art. 6 w zw. z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa opłatę w wysokości 220 (dwieście dwadzieścia) złotych i obciążył go wydatkami w sprawie w kwocie 70 (siedemdziesiąt) złotych;
7. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego T. T. kwotę 1336,00 (jeden tysiąc trzysta trzydzieści sześć) złotych tytułem zwrotu wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika z wyboru w sprawie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł oskarżony, zaskarżając go w całości oraz zarzucając mu naruszenie:

1. prawa procesowego w zakresie normy art. 410 k.p.k. poprzez ograniczenie postępowania dowodowego jedynie do stanowiska zaprezentowanego przez oskarżycieli posiłkowych, pomijając całkowicie wnioski dowodowe zgłoszone przez oskarżonego,
2. prawa procesowego a zwłaszcza normy art. 6 § 2 k.p.k. - poprzez rozstrzygnięcie wątpliwości dowodowych na niekorzyść oskarżonego,
3. prawa procesowego poprzez błędną interpretację złożonych dowodów - i przypisanie im cech niezgodnie z treścią w nich zawartą.

Skarżący wskazał również, iż doszło do naruszenia prawa procesowego poprzez nie wyjaśnienie wszystkich okoliczności w sposób pełny i obiektywny, pominięcie wniosków dowodowych zgłoszonych przez oskarżonego w zakresie istotnym, uzasadniającym uchylenie zaskarżonego wyroku.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, zarówno w zakresie pkt. I i II wyroku co do czynów zabronionych jak i pkt. I, II, III, IV, V, VI i VII wyroku, co do wymierzonych oskarżonemu kar. Jednocześnie skarżący wniósł o uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów lub ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie

do Sądu Rejonowego celem przeprowadzenia postępowania dowodowego w pełnym zakresie.

Sąd Okręgowy w C. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił oskarżonego D. Ś. od zarzutów opisanych w punkcie I i II części wstępnej wyroku, obciążając Skarb Państwa kosztami postępowania.

Wyrok sądu odwoławczego zaskarżył kasacją pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego w całości na niekorzyść oskarżonego D. Ś., zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu:

1. naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na treść orzeczenia tj.

1. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez dokonanie przez Sąd Okręgowy sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, wybiórczej, bezkrytycznej oceny dowodów oraz całkowitego zdyskredytowania spójnych, jasnych i logicznych tez zawartych w orzeczeniu Sądu Rejonowego, które to ustalenia Sądu II instancji są niewnikliwe, nieobiektywne i nastawione na uniknięcie odpowiedzialności karnej przez oskarżonego, a nadto niedająca się wyjaśnić i sprzeczną ocenę dowodów dotyczącą przyjęcia:

w zakresie zarzutu I:

- że oskarżony wobec otrzymanego pełnomocnictwa (choć jego treść w zakresie uprawnień do odbioru części roszczenia i kosztów budzi wątpliwości), mógł rozporządzać otrzymaną od organu egzekucyjnego kwotą, a nie jedynie ją „odebrać” jak stanowi norma art. 91 pkt 5 k.p.c. oraz zapis w pełnomocnictwie, celem przekazania jej klientowi;
- że strony mogły dokonać ustnych, innych ustaleń niż wynikają z pełnomocnictwa, czy innych dokumentów, choć teza taka nie znajduje poparcia w pozostałym materiale dowodowym;
- że należy zdyskredytować zeznania oskarżyciela posiłkowego i A. Z. (stanowiących jedyne osobowe źródło dowodowe, poza wyjaśnieniami oskarżonego), choć brak było w tym zakresie konkretnej argumentacji, poza ogólnymi tezami, które ostatecznie i tak pozostawały w sprzeczności z

dowodami z dokumentów;

- że otrzymana przez oskarżonego część świadczenia stanowiła jego wynagrodzenie, podczas gdy nie zweryfikowano nawet, czy została ona zaewidencjonowana w księgach rachunkowych jego Kancelarii, a także nie zweryfikowano treści innych pełnomocnictw udzielanych przez oskarżyciela na rzecz swojego pełnomocnika, co do ich treści, w tym zapisów o upoważnieniu do odbioru części świadczenia;

w zakresie zarzutu II:

1. że istnieje wiele możliwości co do zamiaru oskarżonego w zakresie przekazanych na jego prywatne konto środków finansowych, a tym samym wobec kilku wersji wydarzeń nie jest możliwym przyjęcie tej niekorzystnej dla oskarżonego, pomimo, że wszelkie twierdzenia Sądu w tym zakresie to jedynie nieuprawnione domniemania i to pozostające w sprzeczności z innymi dowodami, w szczególności z dokumentów;
2. że skoro oskarżyciel posiłkowy miał mówić nieprawdę odnośnie pierwszego zarzutu stawianego oskarżonemu (choć jest do dowolne ustalenie Sądu Okręgowego), to zapewne taka sytuacja musiała też mieć miejsce w stosunku do II zarzutu, co jest nieuprawnionym domniemaniem pozostającym w sprzeczności z pozostałymi dowodami,
3. że oskarżony zwrócił środki finansowe na rzecz oskarżyciela dopiero po wywołaniu postępowania karnego, a tym samym przez okres od ich otrzymania z Sądu Okręgowego w K. do tej daty postępował z nimi jak właściciel powiększając w ten sposób swój majątek, dodatkowo zatajając przed T. T., iż środki te zostały zwrócone - na wyraźny wniosek oskarżonego złożony po upływie ok 6 miesięcy od przelewu dokonanego przez T. T. na rzecz Sądu;
4. art.167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. poprzez niedopuszczenie dowodu z:
5. dokumentacji księgowej oskarżonego dla ustalenia, czy środki przywłaszczony tytułem części roszczenia i kosztów sądowych zostały przez niego zaewidencjonowane;
6. akt innych postępowań cywilnych i egzekucyjnych w których oskarżony

reprezentował oskarżyciela posiłkowego, celem ustalenia, czy przedłożone w tych sprawach druki pełnomocnictw posiadały podobną szatę graficzną jak załączone do akt niniejszej sprawy k - 66 oraz czy zawierały one odrębne zapisy odnośnie uprawnienia do odbioru części roszczenia lub kosztów;

7. opinii biegłego, celem ustalenia czy pełnomocnictwo, którego oryginał znajduje się w aktach sprawy prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w C. Z. R. sygn. akt Km (...), a kserokopia na k - 88 akt niniejszej sprawy, ulegało przerabianiu, w szczególności w zakresie części dotyczącej upoważnienia do odebrania części świadczenia i kolejnych wersów pisanych kursywą, czy fragment ten mógł być naniesiony później tj. już po podpisaniu druku przez T. T.

W oparciu o powyższe zarzuty, na zasadzie art. 537 § 1 i 2 k.p.k., skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi II instancji w celu jej ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego jest zasadna. Zgodzić się należy z zarzutem skarżącego, iż sąd odwoławczy dokonał oceny wyjaśnień D. Ś. oraz zeznań T. T. i A. Z. z rażącym naruszeniem dyrektyw oceny dowodów określonych w art. 7 k.p.k. W konsekwencji ustalenia faktyczne oparte na dowolnie ocenionych dowodach nie mogą być uznane za prawidłowe.

Analiza akt sprawy wskazuje, iż sąd I instancji ustalenia faktyczne poczynił na podstawie zeznań pokrzywdzonego T. T. i głównej księgowej A. Z. uznając te dowody w całości za wiarygodne. Natomiast odmówił wiary wyjaśnieniom D. Ś. w zakresie, w jakim pozostawały one w sprzeczności z powyższymi dowodami. Stanowisko w tym przedmiocie szczegółowo uargumentował w uzasadnieniu wyroku.

Sąd odwoławczy po uzupełnieniu postępowania dowodowego dokonał skrajnie odmiennej oceny dowodów. Przede wszystkim odmówił wiary zeznaniom T. T. argumentując, iż w zakresie czynu opisanego w pkt I aktu oskarżenia

pokrzywdzony „...przed Sądem Rejonowym nie zaprzeczał, iż oskarżonemu udzielał pełnomocnictwa do reprezentowania w sprawie ale twierdził, iż nie było zapisu o możliwości pobierania wynagrodzenia k 310. Natomiast przed Sądem Okręgowym będąc przesłuchiwanym zmieniał swoje stanowisko.” W konsekwencji sąd okręgowy doszedł do wniosku, iż „nie ma żadnych dowodów by oskarżony dokonał przywłaszczenia pieniędzy w kwocie 15.162 zł, albowiem „z załączonego pełnomocnictwa podpisanego przez oskarżyciela posiłkowego wyraźnie wynika, że to oskarżyciel upoważnił oskarżonego do odbioru przedmiotowej kwoty.”

W zakresie drugiego czynu zarzucanego oskarżonemu sąd odwoławczy stwierdził, iż „skoro pokrzywdzony odnośnie pierwszego zarzutu nie mówił prawdy, trudno przyjąć, że co do drugiego jego zeznania mają walor przyznania im wiarygodności.” Odmawiając wiary zeznaniom A. Z. sąd odwoławczy argumentował zaś, iż „trudno (...) przyjąć by jako pracownica pokrzywdzonego składała zeznania niekorzystne dla niego”.

Dokonana przez sąd okręgowy ocena dowodów razi dowolnością z następujących względów.

Po pierwsze wnioskowanie sądu odwoławczego pozostaje w sprzeczności z podstawowymi kryteriami oceny dowodów wynikającymi z treści art. 7 k.p.k., a mianowicie z zasadami prawidłowego rozumowania i doświadczenia życiowego. Twierdzenie, iż jedna okoliczność przesądza o wiarygodności całości wyjaśnień oskarżonego lub zeznań świadka jest oczywiście błędne w świetle zasad logiki i doświadczenia wynikającego zarówno z dotychczas rozpoznawanych spraw, jak i z obserwacji życia codziennego. Podobnie ocenić należy wnioskowanie sądu odwoławczego, iż każdy podwładny składa zeznania korzystne dla swojego przełożonego. Zastosowane przez sąd odwoławczy kryteria oceny dowodów mają charakter uogólnień pozostających w sprzeczności z podstawowymi zasadami procesu karnego wyrażonymi w art. 7 k.p.k., art. 4 k.p.k. i art. 410 k.p.k., z których wynika, iż organ postępowania kształtuje swoje przekonanie na podstawie wszystkich dowodów prawidłowo ujawnionych na rozprawie (korzystnych i niekorzystnych dla oskarżonego), a nie tylko jednej okoliczności. Przyjęcie toku

rozumowania sądu odwoławczego podważałoby sens przesłuchania podwładnych w sprawach karnych prowadzonych przeciwko ich przełożonym.

Po drugie nawet pobieżna lektura zeznań T. T. złożonych przed sądami obu instancji nie dawała podstawy faktycznej do uznania ich przez sąd odwoławczy za niekonsekwentne i niestanowcze. Pokrzywdzony przed sądem I instancji zeznał, iż udzielił oskarżonemu pełnomocnictwa do reprezentowania go w postępowaniu egzekucyjnym, jednakże nie upoważnił go do pobierania dla siebie jakichkolwiek kwot. Po okazaniu na rozprawie odwoławczej pełnomocnictwa T. T. nie zmienił swojego stanowiska w powyższym zakresie, wyraził jedynie wątpliwości co do autentyczności tego dokumentu. Potwierdził autentyczność swojego podpisu na pełnomocnictwie, zaś zakwestionował jego treść w zakresie upoważnienia oskarżonego do odebrania od komornika sądowego wyegzekwowanych przez niego wierzytelności. Pokrzywdzony nie zmienił więc swoich dotychczasowych zeznań, lecz je uzupełnił na rozprawie odwoławczej, co nie dawało podstaw do uznania ich zeznań za niekonsekwentne i niestanowcze.

Po trzecie sąd odwoławczy dokonał bardzo pobieżnej i wybiórczej oceny wyjaśnień D. Ś. oraz zeznań T. T. i A. Z. w całkowitym oderwaniu od całokształtu materiału dowodowego ujawnionego w sprawie.

W zakresie czynu opisanego w pkt I aktu oskarżenia trafnie podniósł skarżący, iż z treści pełnomocnictwa nie wynika upoważnienie dla oskarżonego do rozporządzania kwotami wyegzekwowanymi przez komornika, a jedynie do ich odebrania. W związku z tym uzasadnione jest stwierdzenie autora kasacji, iż odebrane przez oskarżonego kwoty winny być niezwłocznie przekazane pokrzywdzonemu. Sąd odwoławczy przy ocenie dowodów pominął wyjaśnienia D. Ś. w tej części, w której stwierdza on, że pokrzywdzony w trakcie wieloletniej współpracy nigdy wcześniej nie upoważniał go do dokonywania potrąceń z wyegzekwowanych wierzytelności na poczet wynagrodzenia za wykonywane zastępstwo procesowe w toczących się postępowaniach sądowych. Wyjaśnienia oskarżonego w tym zakresie nie pozostają w sprzeczności z zeznaniami oskarżyciela posiłkowego T. T. i księgowej A. Z. opisującymi zasady wypłaty mu wynagrodzenia z tytułu zastępstwa procesowego. Wynika z nich, iż wynagrodzenie

za każdą czynność prawną wykonaną przez D. Ś. było mu wypłacane przelewem na jego konto bankowe po uprzednim wystawieniu faktury i jej zaksięgowaniu. Księgowa A. Z. zeznała nadto, iż wszelkie kwoty wyegzekwowane przez komornika były ujęte w dokumentacji księgowej, przy czym odrębnie należność główna (zmniejszająca zobowiązania dłużnika) i odrębnie odsetki podlegające opodatkowaniu. Podkreśliła nadto, iż zaksięgowanie musiało nastąpić w miesiącu, w którym wpłynęła należność. Powyższe zasady nie zostały zakwestionowane przez oskarżonego, czego sąd odwoławczy nie uwzględnił odmawiając wiary zeznaniom T. T. i A. Z. Podejmując mimo tego wątpliwości co do wiarygodności powyższych dowodów nie podjął próby ich weryfikacji poprzez przeprowadzenia dowodu ze stosownej dokumentacji księgowej i podatkowej.

Uznając za wiarygodne wyjaśnienia D. Ś. w zakresie czynu zarzucanego mu w pkt II aktu oskarżenia sąd odwoławczy nie dokonał ich weryfikacji w kontekście znajdującej się w aktach sprawy dokumentacji. Wynika z niej, iż oskarżony polecił pokrzywdzonemu dokonanie przelewu na konto Sądu Okręgowego w K. kwoty 7.025 zł tytułem wpisu od pozwu, którego nie sporządził. Od daty przelewu (20.06.13 r.) nie podjął przez ponad 6 miesięcy żadnej czynności prawnej, ograniczając się do skierowania w dniu 10 stycznia 2014 r. pisma o zwrot kwoty z tytułu uiszczanego wpisu, nie informując o tym pokrzywdzonego. W piśmie tym jako jego autora wskazał powoda T. T., podając jednak swoje konto bankowe, na które miał być dokonany przelew. Kwota 7.025 zł została przelana przez sąd okręgowy na jego konto w dniu 23 stycznia 2014 r., zaś dopiero w dniu 20 listopada 2014 r. oskarżony złożył pozew załączając jednak do niego kopię dowodu uiszczenia wpisu przez T. T. w dniu 20 czerwca 2013 r., który został mu wcześniej zwrócony. W związku z tym, iż D. Ś. pomimo wezwania do uzupełnienia braku formalnego nie uiścił wpisu od wniesionego pozwu, został on przez sąd okręgowy zwrócony. W kontekście powyższych okoliczności poważne wątpliwości winny budzić wyjaśnienia oskarżonego, zgodnie z którymi miał on zamiar uiścić wpis od pozwu po jego sporządzeniu i wniesieniu do sądu. Sąd Okręgowy nie dostrzegł i nie poddał analizie wewnętrznych sprzeczności w wyjaśnieniach oskarżonego, który zmiennie uzasadniał motyw swojego działania. Powoływał się w nich na błąd co do określenia konta na który miał być dokonany przelew, na skomplikowaną

sytuację osobistą i ostatecznie na fakt, iż miał zamiar uiścić wpis po wniesieniu pozwu. W zakresie obu czynów sąd odwoławczy pominął też fakt, iż oskarżony zwrócił pokrzywdzonemu w całości pobrane kwoty dopiero po wszczęciu postępowania karnego.

Reasumując stwierdzić należy, iż sąd odwoławczy dokonał oceny wyjaśnień D. Ś. oraz zeznań T. T. i A. Z. z rażącym naruszeniem art. 7 k.p.k. Stwierdzone uchybienie niewątpliwie mogło mieć wpływ na treść wyroku, albowiem dokonanie kompleksowej oceny wszystkich dowodów ujawnionych w sprawie we wzajemnym powiązaniu i przy prawidłowym zastosowaniu dyrektyw określonych w art. 7 k.p.k. może doprowadzić do uznania zeznań pokrzywdzonego i A. Z. za wiarygodne oraz do odmówienia wiary wyjaśnieniom oskarżonego. Konsekwencją tak odmiennej oceny dowodów może być ustalenie, iż oskarżony rozporządził kwotami opisanymi w zarzutach jak właściciel, wbrew świadomości i woli pokrzywdzonego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2010 r., sygn. akt IV KK 374/09; LEX nr 577228).

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony kasacją wyrok i sprawę przekazał sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.